

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานวิชาการของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2553 ประชากรผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ปฏิบัติการสอน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 83 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการนิเทศภายใน เป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี เพื่อเสนอปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด 83 ฉบับ ร้อยละ 100 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้ความถี่และร้อยละ

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ในด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่า ผู้บริหารได้อบรมในเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้แก่ครูและบุคลากร รองลงมา คือ ผู้บริหารได้ประชุมคณะครูเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร และส่งเสริมให้ครูพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยให้ข้อมูลไว้ว่า กิจกรรมที่ผู้บริหารไม่ได้ปฏิบัติ คือ ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ รองลงมา คือ การรายงานผลการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษา ส่วนปัญหาที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยได้เสนอไว้ คือ เนื้อหาในหลักสูตร ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น ตัวผู้เรียน สถานการณ์ปัจจุบัน และไม่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ครูผู้สอนไม่มีความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ เท่าที่ควร อีกทั้งไม่มีคณะทำงานที่รับผิดชอบงานด้านจัดทำและปรับปรุงหลักสูตรโดยตรง โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบงานหลักสูตร จัดทำ ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับปัญหาและความต้องการท้องถิ่น

ส่วนงานด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดได้ให้ข้อมูลว่า ผู้บริหารได้ส่งเสริมให้ครู จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมา คือ ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงสภาพชุมชนและท้องถิ่น ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยได้ให้ข้อมูลไว้ว่า กิจกรรมที่ผู้บริหารไม่ได้ปฏิบัติ คือ มีแผนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และนำผลการวิจัยชั้นเรียนมาปรับปรุงการเรียนการสอน ส่วนปัญหาที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยได้เสนอไว้ คือ การสื่อสารระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน โดยเฉพาะเด็กเล็ก ยังมีปัญหาทางด้านภาษา ผู้เรียนขาดความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการมาเรียน ทั้งยังมีแผนการสอนและการจัดการเรียนรู้ ไม่ครบทุกสาระและไม่สามารถนำไปใช้จริง เนื่องจากความรู้ความสามารถของผู้เรียนไม่เท่ากัน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ผู้บริหารควรต้องส่งเสริมและให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอน เน้นเรื่องการให้ความสำคัญในการสร้างความเข้าใจ และข้อตกลงกับตัวผู้เรียน ให้ทัศนคติในด้านบวกและประโยชน์ในการมาเรียนอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง และควรส่งเสริมให้ครูปรับปรุงวิธีการหรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์ผู้เรียน โดยยึดความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก ควรเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงสื่อในรูปแบบที่หลากหลาย ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ

สำหรับด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่า ผู้บริหารได้แนะนำให้ครู นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาจัดทำสื่อการเรียนการสอน รองลงมา คือ การรวบรวมแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการใช้สื่อ ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามเกือบครึ่งได้ให้ข้อมูลไว้ว่า กิจกรรมที่ผู้บริหารไม่ได้ปฏิบัติ คือ เชิญวิทยากรหรือผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่ผู้เรียน รองลงมาคือ การประเมินผลการใช้สื่อ ปัญหาที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยได้เสนอไว้ คือ สื่อมีปริมาณจำกัดไม่เพียงพอกับกลุ่ม เป้าหมาย และไม่มีรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้ง ไม่ได้จัดเตรียมห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับสื่อเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ ๆ ไว้ให้บริการ เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณสำหรับจัดหา ผลิต และพัฒนาสื่อ โดยเฉพาะวัสดุอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรจัดสรรงบประมาณประจำปี ในการพัฒนา และผลิตสื่อการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เพียงพอ เพื่อกระตุ้นและจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน ควรจัดอบรม สัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการผลิตสื่อและการใช้สื่อ และควรส่งเสริมให้ครูผู้สอน ตระหนัก และให้ความสำคัญกับการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น และควรจัดหาห้องปฏิบัติการ ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีใหม่ ๆ ไว้บริการ

นอกจากนั้น งานด้านการนิเทศภายใน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่า ผู้บริหารได้จัดให้มีสมุดบันทึกผลการนิเทศ รองลงมา คือ ผู้บริหารได้ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยได้ให้ข้อมูลไว้ว่า กิจกรรมที่ผู้บริหารไม่ได้ปฏิบัติ คือ เชื่อมชั้นเรียนและให้คำแนะนำแก่ครู อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง รองลงมา คือ สังเกตการณ์เรียนการสอนของครู ปัญหาที่พบที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยได้เสนอไว้ คือ ขาดการวางแผน การกำกับ ติดตามการนิเทศภายใน อย่างเป็นระบบ และขาดความสม่ำเสมอต่อเนื่อง เนื่องจากอัตราส่วนของครูนิเทศและพื้นที่รับผิดชอบ มีมากเกินไป พื้นที่การทำงานทुरกันดาร ห่างไกลกันมาก การเดินทางยากลำบาก ทำให้นิเทศได้ไม่ทั่วถึง โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ ของการนิเทศภายใน เพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจกัน ปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง และพัฒนาคุณภาพขององค์กร ควรจัดอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจ ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญ เกี่ยวกับการนิเทศภายในแก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน อย่างทั่วถึง สม่ำเสมอและต่อเนื่อง

อภิปรายผล

การค้นคว้าแบบอิสระในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงการดำเนินงานวิชาการของศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้นำประเด็นที่สำคัญ มาอภิปรายผลไว้ดังนี้

การดำเนินงานวิชาการด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่า ผู้บริหารได้อบรมในเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้แก่ครู และบุคลากร ผู้บริหารได้ประชุมคณะครูเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร และส่งเสริมให้ครูพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น นั่นถือว่าเป็นบทบาทของผู้บริหารที่สำคัญ เพื่อจะส่งเสริมให้ครูได้มีการใช้หลักสูตรและสามารถนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อการจัดการเรียน การสอน ดังที่ อำนาจ จันทรแป้น (2532, หน้า 6-7) ได้กล่าวถึงงานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้นั้น เป็นงานที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง บุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดี เพื่อที่จะสามารถนำไปพัฒนากิจกรรมการเรียน การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ วิชัย วงศ์ใหญ่ (2521, หน้า 140) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตรซึ่งจะดำเนินการสำเร็จได้ตามเป้าหมายหรือไม่ั้น ผู้บริหารหรือครูผู้สอนต้องรู้จักหลักการและวิธีใช้ของหลักสูตร การรู้หลักการของหลักสูตรในฐานะผู้ใช้อย่างแตกต่างจากผู้สร้างหรือผู้พัฒนาหลักสูตร แต่ละคนต้องศึกษาให้เข้าใจว่า ตนอยู่ในฐานะใดของการพัฒนาหลักสูตรและระดับใดด้วย ทำนองเดียวกับที่ พิสมัย ถิละแก้ว

(ม.ป.ป., หน้า 10) ในส่วนการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นกิจกรรมที่แปลงหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดหมาย และกิจกรรมที่สำคัญ ผู้สอนจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรจะเกิดผลสัมฤทธิ์หรือไม่ นั้น ขึ้นอยู่กับตัวครูเป็นสำคัญ หากครูได้ศึกษาหลักสูตรจนเข้าใจ และสามารถนำไปดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างดีแล้วก็จะช่วยให้หลักสูตรนั้นเกิดผลสัมฤทธิ์ นอกจากนี้ วิจัย ราษฎร์ศิริ (2526, หน้า 21 - 22) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่าการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ของผู้บริหารและครู นำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลแก่ผู้เรียนในโรงเรียน มีกิจกรรมที่สำคัญ 3 กิจกรรม คือ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน เป็นการจัดทำวัสดุหลักสูตร อันประกอบด้วย เอกสารหลักสูตรชนิดต่าง ๆ และอุปกรณ์การสอนที่จำเป็นต้องใช้ประกอบการเรียนการสอน ซึ่งควรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ส่วนการจัดเตรียมของต่าง ๆ เช่น บุคลากร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบริการต่าง ๆ เพื่อเอื้ออำนวยให้การใช้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผล เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรงและเป็นกิจกรรมที่เป็นหัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การสอน ใกล้เคียงกับการศึกษาของ จำนงค์ สมควร (2545) ที่พบว่า ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติ คือ ประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ สำหรับปัญหาที่พบคือ บุคลากรไม่มีความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น โดยให้ข้อเสนอแนะดังนี้ โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการในการวิเคราะห์หลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน ควรมีการประชุมชี้แจง เพื่อสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรและชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ สำหรับการเรียนการสอน มีการทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่นเดียวกับ พวงพยอม วุฒินากร (2547) ที่พบว่า การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับหลักสูตร โดยการประชุม อบรมปฏิบัติการแก่บุคลากร จัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน การกำหนดวิสัยทัศน์ โครงสร้างหลักสูตร งบประมาณ สถานที่ และเวลาในการพัฒนาหลักสูตร ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร มีระยะเวลาน้อย ขาดความชัดเจนในการจัดทำหลักสูตร จึงควรมีการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และกำหนดรูปแบบที่ชัดเจน ในการจัดทำหลักสูตร ด้านการจัดองค์การพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและบริหารวิชาการของสถานศึกษา และได้รับมอบหมายให้คณะครูทุกคนร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีการจัดกระบวนการเรียนที่ หลากหลาย คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์และร่วมวางแผนการใช้หลักสูตร ปัญหาที่พบ คือ ครูมีภาระงานมากและครูมีจำนวนจำกัด

ไม่สามารถจัดคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรตรงตามความถนัด ด้านการนำองค์การ โรงเรียนได้ กระตุ้นชุมชนให้เห็นความสำคัญของหลักสูตร โดยการให้ความต้องการของครู เสนอแนวทางการวางแผนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ปัญหาที่พบ คือ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของหลักสูตร ชุมชนมีส่วนร่วมน้อย จึงควรให้ผู้บริหารส่งเสริมและให้กำลังใจครู ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรสู่ชุมชนและมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง ด้านการควบคุมโรงเรียน ให้ฝ่ายวิชาการเป็นคณะกรรมการการควบคุม โดยใช้วิธีการประชุมชี้แจงในการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและติดตามการพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะ ๆ ในระหว่างการดำเนินงาน ปัญหาที่พบ คือ ขาดการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติงานไม่ตรงตามแผน ดังนั้น ควรให้ฝ่ายวิชาการเป็นผู้นิเทศติดตามเพื่อให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อย ให้ข้อมูลไว้ว่า กิจกรรมที่ผู้บริหารไม่ได้ปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ คือ ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ รองลงมา คือ การรายงานผลการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษา ซึ่งส่วนหนึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษาของ จานงค์ สมควร (2545) ที่ได้ศึกษา พบว่า ไม่ได้มีการวิเคราะห์หลักสูตร และพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น นอกจากนั้น เอกวิทย์ นุ่มนวลศรี (2545) ได้ศึกษา พบว่า ได้มีการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาเกือบทุกงาน ที่เกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติ เช่น ประเมินผลการใช้หลักสูตร วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรแม่บทกับแผนการจัดการเรียนรู้ นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนปีที่ผ่านมาใช้ในการวางแผนการสอน

ส่วนการดำเนินงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ผู้บริหารได้ส่งเสริมให้ครู จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมา คือ ผู้บริหารได้ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงสภาพชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารเห็นความสำคัญและถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงที่ผู้บริหารต้องเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เพราะถือว่ากิจกรรมการเรียนการสอน ถือเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดของสถานศึกษา หรือกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจของกิจกรรมทั้งหมด เป็นกระบวนการใช้หลักสูตรที่ครูผู้สอนกับนักเรียนได้ใกล้ชิดกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เป็นจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา เพื่อที่จะให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน มุ่งหมายให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความสามารถจนมีประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณค่า เพื่อจะได้เป็นพลเมืองดีของสังคม ดังที่ กนก จันทรขจร (2532, หน้า 125) ได้ให้ความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอน ต้องเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ หมายถึง ให้นักเรียนเป็น

ศูนย์กลางของการเรียนรู้ ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยการกระทำ ความรู้สึกรู้สีกจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนได้ทดลอง ได้ปฏิบัติ ได้สังเกตจากของจริง ได้ทำงานร่วมกัน ได้ทำงานด้วยตนเอง ทำให้ได้ความรู้จริงถึงประสบการณ์ชีวิตจริง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความจำเป็นต้องใช้วิธีการใหม่ ใช้สื่อ โสตทัศนูปกรณ์ วิทยาการ ต่าง ๆ และอุปกรณ์ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้มากที่สุด สำหรับการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้น เช่นเดียวกับที่ ทิสนา เขมมณี (2542, หน้า 4- 5) กล่าวว่า การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การให้ผู้เรียนเป็นจุดสนใจหรือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูจะต้องให้โอกาสผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้นั้นให้มาก ๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องมีส่วนร่วมอย่าง กระตือรือร้น ตื่นตัว ตื่นใจ มีใจจดใจจ่อและผูกพันกับสิ่งที่ทำ ซึ่งสอดคล้องกับ คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป., หน้า 37) ที่กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่มุ่งให้ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ และเป็นการจัดที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ใกล้เคียงกับการศึกษาของ จ้านงค์ สมควร (2545) ที่ได้ศึกษาพบว่า สำหรับการจัดการเรียนการสอน มีการทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ ปาริชาติ โกวิทยางกูร (2547) ได้ศึกษา พบว่า ในด้านจัดการเรียนการสอน ชุมชนต้องการให้จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง เน้นวิชาชีพเพิ่มเติม โดยอาชีพที่ต้องการได้รับการส่งเสริมมากที่สุด คือ บริการการท่องเที่ยวและการแสดงดนตรีพื้นเมือง รวมทั้งครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ ฝึกให้นักเรียนคิดและฝึกจริง ให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ไม่เคร่งเครียด จัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้นักเรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อาทิ ความกตัญญูกตเวทิตะ ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยในตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและกล้าแสดงออก

ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยให้ข้อมูลไว้ว่า กิจกรรมที่ผู้บริหารไม่ได้ปฏิบัติ คือ มีแผนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และนำผลการวิจัยชั้นเรียนมาปรับปรุงการเรียนการสอน คล้ายกับผลการศึกษาของ เอกวิทย์ นุ่มนวลศรี (2545) ที่ได้ศึกษา พบว่า ได้มีการปฏิบัติงานวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษาเกือบทุกงาน ที่เกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้อ และการวัดและประเมินผล แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติ เช่น ประเมินผลการใช้หลักสูตร วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรแม่บทกับแผนการจัดการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในปีที่ผ่านมาใช้ในการวางแผนการสอน จัดทำ

วิจัยชั้นเรียน นำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน และเก็บข้อมูล จุดเด่นจุดด้อยของนักเรียนเป็นราย บุคคล บันทึกผลการใช้สื่อการเรียนรู้ ประเมินผลการใช้สื่อการเรียนรู้อัดเก็บสื่อการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เสนอผลการประเมินในที่ประชุมวิชาการ พัฒนาเครื่องมือ ประเมินให้ครอบคลุมจุดประสงค์ และประเมินผลก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐาน

ส่วนการดำเนินงานวิชาการด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ผู้บริหารได้แนะนำให้ครู นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาจัดทำสื่อการเรียนการสอน รองลงมา คือ ผู้บริหารได้ส่งเสริมให้ครู รวบรวมและใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการจัดกิจกรรม การเรียนรู้และให้นักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการใช้สื่อ เพราะสื่อเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้ การเรียนรู้ของผู้เรียน ได้ผลดียิ่งขึ้น ดังที่ กิดานันท์ มลิทอง (2540, หน้า 79) ได้กล่าวว่า สื่อการสอน เป็นสิ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการเรียนการสอน เพราะเป็นตัวกลางที่จะช่วยให้การสื่อสารระหว่าง ผู้สอนกับผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ เป็นสิ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือ หรือช่องทางสำหรับการสอนของผู้สอนส่งไปถึงผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ตาม วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 21 - 22) ได้กล่าวเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้อย่างกว้างขวางว่า การเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ ต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวและในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ ลักษณะของสื่อการเรียนรู้อาจจะ นำมาใช้จัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่อ อื่น ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้นั้นเป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ และ พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีหน้าที่จัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการ อาทิ จัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ ใช้เป็น สื่อการเรียนรู้อื่น ๆ ศึกษาวิธีการเลือกและการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสม หลากหลายและสอดคล้องกับการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่าง บุคคลของผู้เรียน วิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ ที่จัดทำขึ้นเอง จัดหาหรือจัด ให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้อื่น ๆ ที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษา ค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ อีกทั้ง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553, หน้า 10) กล่าวถึง สื่อการเรียนรู้อื่น ๆ ในการจัดการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการใช้สื่อการเรียนรู้อื่น ๆ ที่หลากหลาย ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล ภูมิปัญญา แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ

ผู้เรียน ครู สามารถพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ใกล้ตัว และข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลา ใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ จอห์น สมคอร (2545) ที่ได้ศึกษา พบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอน ได้มีการส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนรู้ให้มีครูมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อการเรียนรู้ การใช้ทรัพยากรในห้องเรียนมาจัดทำสื่อการเรียนรู้ จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการในการผลิตสื่อการเรียนรู้ออกมา เนื่องจากโรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการจัดหาสื่อการเรียนการสอน

ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามเกือบครึ่งได้ให้ข้อมูลไว้ว่า กิจกรรมที่ผู้บริหารไม่ได้ปฏิบัติ คือเชิญวิทยากรหรือผู้ทรงคุณวุฒิในห้องเรียนมาให้ความรู้แก่ผู้เรียน รองลงมาคือ การประเมินผลการใช้สื่อ ปัญหาที่พบที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยได้ให้ข้อมูลไว้ว่า สื่อมีปริมาณจำกัดไม่เพียงพอกับกลุ่มเป้าหมาย และไม่มีรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้ง ไม่ได้จัดเตรียมห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับสื่อเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ ๆ ไว้ให้บริการ เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณสำหรับจัดหา ผลิต และพัฒนาสื่อ โดยเฉพาะวัสดุอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน ซึ่งคล้ายกับผลการศึกษาของ สมฤทธิ์ ศักดิ์เรืองฤทธิ์ (2540) ที่ได้ศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการเพื่อจัดแหล่งเรียนรู้และสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อความต้องการ อยู่ในสภาพชำรุด เสื่อมคุณภาพและไม่ทันสมัย จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนควรจะต้องได้รับการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อจัดหาสื่อการเรียนการสอนอย่างเพียงพอและตรงกับความต้องการ และควรต้องมีการสำรวจความต้องการใช้สื่อ จัดหาสื่อ และต้องประเมินผลการใช้สื่ออย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถยืดอายุการใช้งานของสื่อ และบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน และใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ กิตติพงษ์ เมืองยศ (2542) ที่ได้ศึกษา พบว่า งานสื่อการเรียนรู้และการใช้แหล่งทรัพยากรท้องถิ่น ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติ คือ ไม่ได้วิจัยการเรียนการสอนใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับหลักสูตร การจัดทำระเบียบแหล่งวิทยาในท้องถิ่น เชิญวิทยากรหรือผู้ทรงคุณวุฒิในห้องเรียนมาให้ความรู้แก่ผู้เรียน และการประเมินผลการใช้สื่อ

ส่วนการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศภายใน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่า ผู้บริหารได้จัดให้มีสมุคบันที่กผลการนิเทศ รองลงมา คือ ประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพราะการนิเทศภายในถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง และเป็นบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา พร้อมทั้งเป็นการช่วยเหลือครูให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ อภิภา บุญช่วย (2537, หน้า 112 - 116) กล่าวถึง ขั้นตอนการจัดระบบการนิเทศภายในโรงเรียนไว้

ว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนที่จะกำหนดหลักการ วัตถุประสงค์ ขอบเขตของงาน วิธีการและบุคลากร แล้วนำมาชี้แจงให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน เพื่อลดความขัดแย้งและส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน งานวิชาการถือเป็นงานหลักของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารต้องให้ความสำคัญมากกว่างานอื่น ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนได้ผลตามเป้าหมาย สอดคล้องกับ อัญชลี ธรรมะวิทีกุล (2553) ได้กล่าวถึง หลักการนิเทศงานการศึกษานอกระบบ โรงเรียนว่า การนิเทศภายในของการศึกษานอกระบบ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาคน พัฒนางาน สร้างประสานสัมพันธ์ และสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูและผู้นักปฏิบัติงาน มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาครูและผู้นักปฏิบัติงานให้สามารถจัดกิจกรรมและส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและผู้รับบริการอย่างมีคุณภาพ โดยยึดหลักการประชาธิปไตยในการนิเทศ คือ การเคารพซึ่งกันและกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร คือ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีความรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน เริ่มตั้งแต่ ร่วมวางแผนการนิเทศ ร่วมดำเนินการนิเทศ ร่วมประเมินผลการนิเทศ และนำผลจาก การนิเทศมา ร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ส่วนการนิเทศจะสำเร็จได้มีผลดีเพียงใดนั้น มีองค์ประกอบหลายประการ เช่น ผู้รับการนิเทศ ผู้นิเทศ รูปแบบ การนิเทศ เทคนิค การนิเทศ และวิธีการนิเทศในรูปแบบต่าง ๆ ที่นำมาใช้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาสาระและผู้รับ การนิเทศ

ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยให้ข้อมูลไว้ว่า กิจกรรมที่ผู้บริหารไม่ได้ปฏิบัติ คือ เยี่ยมชั้นเรียนและให้คำแนะนำแก่ครู อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง รองลงมาคือ สังเกตการณ์เรียน การสอนของครู ปัญหาที่พบที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยได้เสนอไว้ คือ ขาดการวางแผน การกำกับ ติดตามการนิเทศภายใน อย่างเป็นระบบ และขาดความสม่ำเสมอต่อเนื่อง เนื่องจาก อัตราส่วนของครูนิเทศและพื้นที่รับผิดชอบ มีมากเกินไป พื้นที่การทำงานทुरกันดาร ห่างไกลกันมาก การเดินทางยากลำบาก ทำให้นิเทศได้ไม่ทั่วถึง ไกล่เคียงกับผลการศึกษาของ วรเชษฐ์ จันทรภิรมย์ (2546) ที่ได้ศึกษา พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศภายใน คือ ขาดการวางแผน การนิเทศ ขาดการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบในการนิเทศภายใน

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น การดำเนินงานวิชาการของศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ในแต่ละด้านที่ไม่ได้ปฏิบัติ ล้วนเป็นงานที่มีความสำคัญแต่อาจถูกละเลย อย่างไรก็ตามงานที่ไม่ได้ปฏิบัติจะไม่ส่งผลถึงคุณภาพการจัดการศึกษา ของสถานศึกษามากนัก แต่ถ้าหากทุกฝ่ายได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของเรื่องทุกเรื่อง อย่างทั่วถึง เพราะงานวิชาการทั้ง 4 ด้าน ที่ได้กล่าวมาผู้บริหารสถานศึกษาได้ทำแล้วแต่ทำได้ ไม่เต็มที่เท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านวิชาการของสถานศึกษาเชื่อว่าจะมีเพียงด้านที่ได้

ศึกษาเท่านั้น แต่ยังมีองค์ประกอบอื่นที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานวิชาการอีกหลายด้าน ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ที่ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทุกคนที่รับผิดชอบหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง จะต้องร่วมมือกันปรับปรุง พัฒนาเพื่อคุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาคำเนินงานวิชาการของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคครั้งนี้ และในการศึกษาคครั้งต่อไป ไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะทำงานและรับผิดชอบงานด้านหลักสูตร และควรให้ความสำคัญกับการประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ควรจัดทำรายงานผลและสรุปผลการใช้หลักสูตรเป็นประจำทุกปี
2. ผู้บริหารควรจัดครูเข้าสอนให้ตรงตามความรู้ความสามารถ และจัดครูเข้าสอนแทนครูที่ไม่ได้มาปฏิบัติการสอน หรือจ้างวิทยากรที่เชี่ยวชาญและตรงกับสาขาวิชาเอกมาช่วยสอน และผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอน ให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และวิจัยชั้นเรียนและนำผลที่ได้มาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง
3. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้สอน ตระหนักและให้ความสำคัญกับการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ควรจัดหาห้องปฏิบัติการ ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีใหม่ ๆ ไว้บริการและควรจัดให้มีระบบการบันทึกผล ประเมินผล และรายงานผลการใช้สื่อทุกภาคเรียนและปีการศึกษา และควรพัฒนาสื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับเนื้อหา สาระการเรียนรู้
4. ผู้บริหารควรตระหนัก และให้ความสำคัญของการนิเทศภายใน รวมทั้งกำกับ ติดตาม ประเมินผลและนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ แก่ครูนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงและพัฒนาคุณภาพขององค์กร
5. ในการศึกษาครั้งต่อไป อาจเปลี่ยนกลุ่มประชากรในการให้ข้อมูล เป็นครูศูนย์การเรียน ชุมชน ข้าราชการครู ครูอาสาสมัครที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ปกติ หรือกลุ่มรับบริการการศึกษานอกระบบ ในพื้นที่ให้บริการ หรือเปลี่ยนสถานศึกษาเป็นศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอทั้ง 24 อำเภอ ของพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และสภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่ดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน เพื่อความครบถ้วน

สมบูรณ์ของข้อมูลการจัดการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงใหม่ จะสามารถนำไปวางแผนพัฒนา ปรับปรุงการจัดการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานจัดการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน นำข้อมูลที่จะได้จากการศึกษา ไปศึกษาและประกอบการวางแผนพัฒนางานงานวิชาการ ในหน่วยงานหรือสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป